

מלח - איסור בישולו

- 1. מלח שהינו כבר מבושל [מאדים את מי הים בתנורים מיוחדים ונשאר המלח] מותר לטבל בו מאכלים מוצקים [בכלי שני], והמחמיר בזה יש מקום לחומרתו.
- 2. 'מלח-אבנים' שאינו מבושל נכון שלא להכניסו אף בכלי שני. ויש שהתירו אף בכ"ר.
- 3. מלח ים שאינו מבושל – אין להכניסו בכלי שני.

- למעשה מלח ים המצוי כיום, איננו מבושל אלא מיובש בחמה. ואילו מלח המגיע מים המלח הינו מבושל כבר. עוד העירו כי "למעשה, כיום מעורבים במלח השולחני חומרי שימור, כדי שלא תהיה בו רטיבות, ולכן אין להקל בו באותן קולות דלעיל, ודינו כמלח שאינו מבושל". לכן למעשה אין ליתן מלח אף לא בכלי שני.

דבר גוש

- מחלוקת הפוסקים באותם מאכלים שאינם זקוקים לכלי, האם ישש בהם את החלוקה של כלי ראשון שני שלישי וכו' [בספר פסקי אדה"ז צד, ז – הביא 7 דעות בזה]:
- האו"ה רש"ל – דבר גוש אפילו בכלי שלישי מבשל.
- רמ"א [ביו"ד] – גם בדבר גוש כשהא בכלי שלישי איננו מבשל
- אדה"ז [קו"א בסי' רנג] – משמע שחושש לדעת הרש"ל שדבר גוש בכלי שלישי מבשל. [אך רבים דוחים הראיה משם ואכמ"ל]
- שו"ת צ"צ [יו"ד סי' סה] – דבר גוש איננו מבשל [רק מבליע ומפליט טעם].
- ולדינא כתב בקצה"ש: שיש להחמיר בדבר גוש דוקא כשהדבר גוש הוא בלא רוטב.
- ורבים מקלים בזה – אך היינו כשהוא כבר בכלי שני/שלישי, ולא בעירווי.

דבר גוש – דוג' מעשיות

- אין לערות תפוז"א/שניצל וכיו"ב על גבי מאכלים שאינם מבושלים שבצלחת. כגון סלטים וכיו"ב.
- כאשר מדובר על דבר שנמצא בתוך רוטב, כגון תפוז"א שבטשולנט דינו כשאר עירווי – ואף בזה יש להזהר שלא לערות מכלי ראשון על סלטים וכיו"ב שאינם מבושלים.
- להניח מלפפון חמוץ על קיגל רותח – אסורה לחומרת דבר גוש.
- לאכול שניצל רותח אם מזלג רטוב – יש שהחמירו [ראה נשמת שבת ח"ד סי' ו' וש"נ].

דבר גוש - תיבול מאכלים חמים

◦ נתינת מלח – לטשולנט לח בכ"ש מותר.] שאף לחומרת גוש הרי זה ברוטב].

◦ נתינת מלח על גבי תפו"א מוצק וכיו"ב בכלי שלישי – מותרת.]שהרי בלאו הכי יש מקום להקל במלח מבושל, ועוד שהרי במלח שאינו מבושל יש מתירים ליתנו אפי" בכ"ר]

◦ והמחמיר בזה יש מקום לחומרתו - 'דבר גוש' בדבר שנימוח.

◦ נתינת שאר תבלינים על גבי תפו"א מוצק חם – יש לאסור לחומרת דבר גוש.

דבר גוש - תיבול מאכלים חמים

◦ נתינת 'קטשופ' על גבי מוצקים כל זמן שהם חמים – יש לאסור לחומרת דבר

גוש

◦ ויש המקלים אף לחושש לחומרת דבר גוש - כיון שמרכיבי הקטשופ כבר מבושלים ואף שיש לדונם כלח אין להחמיר ב' חומרות יחדיו.

◦ חמאה וכיו"ב על גבי תפו"א הם בכלי שלישי – יש לאסור מחמת חומרת דבר

גוש

◦ ויש המקלים בזה.

◦ אם החמאה נמסה והרבה ממנה איננו נספג בתפו"א וכיו"ב – יש להחמיר יותר.

תבלינים

- מותר ליתן תבלינים לתוך מאכל [שיש בו נוזלים] חם בכלי שני, אך לא לתוך הכלי ראשון.
- הגדרת תבלין: כל דבר שבא למתק את הקדרה, ולא להאכל בפני עצמו.
- לפיכך מותר ליתן פלפל שחור זנגביל קדה וכיו"ב משאר תבלינים, אף כשהם שחוקים לקערה.
- ויש שהחמירו בשחוקים.
- בצל ושום דינם כתבלין, אך גזר דינו כשאר מאכלים.

בישול אחרי אפיה

- אסור להכניס חלה וכיו"ב מדברים האפויים למאכל נוזלי חם הנמצא בכלי שני, אך בכלי שלישי מותר.
- לכן ראוי שלא להכניס חלה לטשולנט נוזלי הנמצא בקערה שנמזגה [ע"י מצקת] מהכלי שהיה על האש.
- יש חילוק בין שהתה המצקת ללא שהתה.
- אך דברים שהתבשלו או טוגנו בשמן עמוק מותר להכניסם לתוך מאכל נוזלי חם – דאין בישול אחר בישול.
- קרוטונים, שקדי מרק – בזמננו בדרך כלל אינם מבושלים.
- איטריות.

בישול אחרי אפיה ובישול

- מה שנאפה ובושל – אין איסור יותר לבשלו ולאפותו [אג"ט דלא כמשנ"ב]
- פתיתים – דינם הן כמבושל והן כאפוי.
- קוגל. – שנאפה אין לתיתו בתוך טשולנט, אך גם נתבשל – מותר.
- פחזנית – עירווי רוטב רותח עליה
- בורקסים לא לערות עליהם רוטב מכ"ר.

אפיה אחרי בישול

- אסור לאפות אחרי בישול
- למנהגנו – דבר לח.
- דוג' ששיך גם למנהגנו – תפו"א שנתבשל וכעת הוא יבש לגמרי.
- שניצל שניצלה בשמן עמוק וכעת הוא יבש לגמרי.

צנימים

- אין אפיה אחרי אפיה –
- אין לעשות צנימים בשבת, לכן אין להניח חלה או לחם ליד מקור חום עד שיתקשו ויעשו צנימים.
- מותר להניח לחם קפוא סמוך לאש במקום שלא יכול להצנימו או אפילו להניחו על מיחם המים שעל האש כדי להפשירו, הבא לעשות זאת חובה שיקפיד לנער תחילה גושי הקרח שעליו.

קירור ביצה מהטשולנט וכיו"ב

- אין ליקח ביצה רותחת או תפו"א רותח וכל כיו"ב מסיר הטשולנט וליתנה לתוך כלי עם מים קרים או נוזל קר [בארש"ט וכיו"ב].
- מתר להדיח את הביצה הנ"ל בזרם מים קרים [כמה טעמים לקולא א' דשמא בזמן קצר כ"כ לא מספיקים המים להתבשל [וראה שער הציון שיח ס"ק קיא], ב' דהמים הנ"ל הולכים לאיבוד [חת"ס יו"ד סי' צב], ג. די"א שכאן האיסור כאן הוא רק מד"ס].
- אך בשר רותח שהמים נבלעים בו ראוי להחמיר.
- מותר ליתן את הביצה וכיו"ב לתוך כלי ריק, ולהכניס כלי זה למים קרים.
- אך כלי שהיה על האש אין ליתן בתוך כלי עם מים קרים.

מגיס – הוצאת מאכלים

- כל שיש בתבשיל מאכלים שלא נתבשלו כל צורכם, אין לגרום לזרוז בישולם.
- לכן אין לערבב קדירה שיש בה מאכלים שלא נתבשלו כל צרכם, ואף כשאיננה על האש
- כמו כן אין להוציא מאכלים מקדירה הנ"ל – אף שאיננה על האש
- ובאם יערה את תכולתה לכלי שני – יוכל להוציא.
- כאשר כל מה שבקדירה כבר מבושל כל צרכו – ראוי להחמיר שלא להגיס ממנו.

מגיס – הוצאת מאכלים

- כאשר כל מה שבקדירה כבר מבושל כל צרכו – ראוי להחמיר שלא להוציא מאכלים בעודה על האש/פלטה.
- כאשר הכל כבר נתבשל כל צרכו במקום הצורך – ניתן להוציא מאכלים מקדירה כשהיא על האש
- להוציא עם מזלג [כשהכל מבושל] – כשאיננו גורם להגסה מותר אף בעודו על האש.
- מים שנתבשלו כל צרכם – אף בהיותם על גבי האש מותר להוציא מים בכף מצקת וכיו"ב

זירוז בישול

- כאשר לא נתבשל כל צרכו – אין לכסות
- לכן באם אין הטשולנט מבושל כל צרכו – אין לפתוח את המכסה ולסגור.
- דין הטיפות
- כאשר לא נתבשל כל צרכו - אין להזיז על הפלטה למקום חם יותר.
- מיחם שלא רתח
- פתיחת דלת תנור

הוספת מים לטשולנט

◦ מדין מגיס – לכן רק אם נתבשל כל צרכו

◦ איסור החזרה – כשהיה כבר בכלי שני

◦ ויש מקלים בזה

◦ מדין ניצוק

הפשרת דגים

- דגים אשר בהם רוטב שהתקשה, אסור להעמידם בשמש או על יד מקור חום - כדי שהרוטב יימס ויהפך לנוזל. אף כשהדגים והרוטב לא יתחממו.
- באם ההעמיד את הדגים ליד מקור חום או בשמש, והרוטב נמס מותר לאכול את הדגים. בתנאי שלא עברו על איסור בישול, היינו של התחממת הרוטב לחום שהיד סולדת בו.
- באם רק מוציא את הדגים מקרור ולא מניחם בשמש ולא ליד מקור חום – הדבר מותר.
- באם השומנים הינם בכמות מועטת שהם יבלעו בבשר ורק מעט יזוב – מותר
- אין לערות מים חמים על שומן על מנת שימס, שכיון שהשומן צף הרי הוא ניכר בפני עצמו. ולכן כשבאים לנקות כלי שבו שומנים שנקפו לא יערה מים חמים אף לא בכלי שלישי.

הפשרת דגים

- מותר ליתן את הדגים הנ"ל ליד 'תנור' שידלק בעתיד ע"י שעון שבת, במרחק כזה שרק יפשיר וימס אך לא יגיע לחום שהיד סולדת
- אף כאשר הרוטב מומס ועומד אין ליתן את הדגים וכיו"ב - סמוך למקור חום, באם החום הוא כזה שבאם ישהו שם את הרטוב זמן רב הוא יתחמם לחום שהיד סולדת בו. אף כאשר כוונתו להסיר את הגדים משם לפני שזה יתחם.
- "במקום שיש צורך גדול כגון מי שמשקה קר מזיק לבריאותו וצמא לשתות ואם יעמיד רחוק מהאש לא יתחמם עד זמן רב המקיל וסומך על דברי סה"ת וסמ"ג והגהמ"ר אין מזחיחין [אותו]. שהרי לפ"ד רמב"ם ורש"י שרי אפי' להפשיר וכנ"ל. א"כ להפיג צינתן יש להקל אפילו בקרוב להמדורה ושכר עונג שבת בידו":